

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS- ÉS OKTATÁSÜGYI HETILAP.

Laptulajdonos és kiadó:
A „NÉPNEVELŐK BUDAPESTI EGYESÜLETE.”

Felelős szerkesztő:
SOMLYAY JÓZSEF.

Megjelenik a lap minden szombaton. Előfizetési ára: Egész évre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt. Egyes szám 10 kr. Előfizetések és reklamációk Ross Nándor egyesületi pénztárhoz, (VII. ker., Belső dob-utca 15. sz.) hirdetések és ezeknek díja pedig Neumayer Ede nyomdatulajdonoshoz, (VI. ker., Ó-utca 2. sz.) Kéziratok pedig Somiyay József szerkesztőhöz (Budapest, I. ker. Krisztinaváros, pálya-utca 9. sz. a.) küldendők.

A nőtanítók képesítésének kérdése.

— Hozzászólás a közokt. miniszter újabbi rendeletéhez.*) —

Lapunk egyik számában közöltük a közoktatási miniszter azon rendeletét, melyet a tanítónői pályára magán uton való készülés tárgyában a kir. tanfelügyelőségekhez intézett.

E rendeletnek — mint olvasóink tudják — kettős czélja van: megakadályozni először, hogy valaki 18. életéve előtt a tanítónői képesítést elnyerhesse, s megakadályozni másodsor, hogy képesítést nyerjen valaki, mielőtt magát a tanításban gyakorlatilag is képezte volna.

Az elsőt maguk, a tanítónői pályára készülők érdekében tartjuk helyesnek s idején valónak. A tanítónő a legfontosabb s egyuttal a legnehezebb feladatok egyikének a megoldásán fáradozik. Ehhez gyermek-erővel fogni: első sorban is magára az egyénre hátrányos, sőt veszedelmes. A testi és szellemi erők fel-fejlődése korában a tanítónői feladatoknak vagy épen nem, vagy csak az organizmus rovására lehet megfelelni. A ki, kimélve önmagát, kötelességéből csak annyit teljesít, amennyire, erőit tekintve, könnyedén képes, az — a mellett, hogy az ügynek sem tesz kielégítő szolgálatot — a saját tanítói jövőjének utjába gördít később alig elhárítható akadályokat; mert e félig-meddig teljesített kötelesség soha és sehol sem lesz ajánló levél, s mert sehol sem oly nehezen pótolhatók a rosszul felhasznált, tehát elvesztett évek, mint a tanítói pályán. A ki pedig önmagára való tekintet nélkül egész erővel egész kötelességet akar teljesíteni, az az erejét fölülmuló munka által okvetlen

*) A nőtanítói intézményt az államélet keretében annyira fontosnak tartjuk, hogy minden oly hozzászólásnak, mely a kérdést komolyan tárgyalva tanügyi és társadalmi szempontból megoldása segíti, készséggel nyitunk tért lapunkban. Szerk.

és elkerülhetlenül megtörve, idő előtt lesz kénytelen a munkáról lemondani, ha az egyéni katasztrófát bevárni nem akarja. — Ezért helyeseljük föltétlenül legfőképp a leendő tanítónók érdekében a rendelet azon intézkedését, mely egyszer s mindenkorra lehetetlenné akarja tenni, hogy nagyon fiatal, ugyyszólván gyermekeleányok nyerjenek jogot a tanításra.

Nem adózhatunk ily föltétlen helyesléssel a rendelet második részének.

A tanítónői pályára magán-uton készülőktől elengedhetlen föltételül kívánni, hogy legalább egy évig gyakorlatilag tanítással foglalkozzanak, körülbelül egyet jelent a magán-uton való előkészülés teljes lehetetlenítésével.

A tanítói képzők gyakorló iskoláiban szerzendő praxisról nem is szólunk. Oly képtelenség az a legtöbbszörre nézve, hogy vele foglalkozni nem tarthatjuk szükségesnek. Egyenesen tehát a „magán nevelő-tanítónó“-i gyakorlatra térünk.

Ki ne tudná, hogy azoktól a nevelő-tanítónóktól részben több, részben meg más kvalifikációt kívánnak, mint a népiskolák tanítónóitól? Ki ne tudná, mily rengeteg lajstrom az ilyenemű pályázatok „kivántatik“ rovata? S a ki azt tudja, az joggal kérdezheti a minisztertől, hogyan tartja lehetségesnek, hogy a tanítónői pályára még csak készülődők bejuthassanak a magas igények ilyen országába? a mely igények kielégítése céljából maga a miniszter tartá szükségesnek a tanítónó-képzéstől sokban eltérő „gouvernante“-képezdéről gondoskodni. Hogyan tartja lehetségesnek, hogy az előkelőbb szülők, (mert hiszen csak ezeknek kell „nevelő-tanítónó“) talán a miniszteri intézkedés sikeres keresztülvihetése érdekében, lemondjanak a „kivántatik“ rovatnak megfelelő „nevelő“-ről, s gyermekeik nevelését, ha csak egy évre is, arra bizzák, ki e téren most teszi az első kísérletet, az előtte álló vizsga feltételének megfelelőendő?

Megtörténhetik azonban néha, hogy egy-egy kisebb erszényű „nagy-ur“ kénytelen megelégedni a „szerény feltételekkel“ ajánlkozó tanítónó-jelölttel is. Milyen tanítónói gyakorlatot fog ez szerezni itt, és pedig egy év alatt? Hiszi-e a miniszter ur, hogy i l y e n gyakorlat után már jó lelkiismerettel bocsátható a tanító-képesítőre, mint a ki az előzetes tanulmányt minden oldalulag helyesen befejezte? Ki ellenőrzi a gyakorlati képzés ez esztendejét? Egy laikus, a gyermek iránti rajongástól többnyire elvakított család, melynek ferde fogalmai ellen még a szak-képzettség tekintélye se védi az első kísérletet tevő „nevelő-tanítónót.“ Az ilyen év legtöbb esetben elvesztett idő a tanítónó-jelöltre; mert a család ferde fogalmaival szemben nem érvényesítheti, a mit különben tán szeretne és akarna, a gyakorlati utmutatást adó vezérkönyvek tanítási módját. Ha sikerül e családi igényeket kielégítenie, kap jó bizonyítványt s szerez (a megszokás által) mit se érő tanítói gyakorlatot. Többet ér-e ez annál, mintha a jó vezérkönyvek gondos tanulmányozása után egyenesen a vizsgáló bizottság elé megy s bizonyágát adja, hogy a helyes

tanítási módokat ismeri s garanciát nyújt arra, hogy tud mozogni a tanítónői kötelességek tág mezéjén?

Az üres alakiságokkal még senki sem tett csodát. Minek hát ehhez oly görcsösen ragaszkodni? A célt másként helyesebben lehet elérni.

A miniszteri rendelet célja — nem hiszszük, hogy tévednénk — nem lehet más, mint egyrésztől némileg megakadályozni a tanítónői pályára való özönlést, másrésztől egyengetni az utat a tanítónő-képzés kérdésének helyes megoldásához.

Hogy a tanítónő-képzésben mennyi még a kívánni való, azt csak a vak nem láthatja. A szóban levő rendeletet annak a jelélül veszszük, hogy a közoktatási kormány ez ügyben immár tenni akar. S az erre való elhatározást mi örömmel üdvözljük. De ép azért ily komoly cselekvés küszöbén kötelességünknek tartjuk felemelni szavunkat az ügy érdekében, s figyelmeztetni, hogy az alakiság czopfjaival célzt nem érhetünk. Nem az a fő, hogy a tanítónő-jelöltek bizonyos formáságokat betartsanak, hanem az, hogy megállják a sarat. Nem az a fő, birnak-e papiroson bizonyos föltételek betartásáról beszámolni, hanem az, hogy van-e képességük a választott pályán feladatuknak megfelelni? Nem az a fő, hogy hol tanultak, hanem az, hogy mit tudnak? Nem az a fő, hogy tanítottak-e már, hanem az, hogy tudnak-e tanítani?

Ha a tanítónő-képzés kérdését helyesen akarjuk megoldani, szabályozzuk a tanítónői feladatokat mindenoldalulag, az ész és élet követelményeinek megfelelően, s követeljük meg a vizsgálat-tevőtől szigoruan, hogy otthonos legyen a reá váró kötelességek között. Ha bebizonyítja, hogy birtokában van minden, a mit tőle követelünk, nincs jogunkban azt is keresni, hogyan szerezte.

Fontos ügyekben csak a tiszta lényeg keresése által jutunk célhoz.

B. L.

A földrajzi oktatás módszertana és tananyaga az elemi iskolában.

(Folytatás.)

2. MELY FÖLDRAJZI ANYAG TANITANDÓ A NÉPISKOLÁBAN?

Valamint minden tananyagnál, ugy a földrajzi oktatásnál is a gyermek egyéni, szellemi ereje lehet egyedül döntő a tananyag megválasztása körül való eljárásunkban. Az apperceptio fontos törvénye, mit jeles paedagogusaink ugy fejeznek ki: haladj az ismertről az ismeretlenre, a közelebbiről a távolabbira, — az apperceptio törvénye, melyen minden sikeres tanítás alapul kötelező erővel szabja élénk, hogy a földrajzi oktatásnál kiindulási pontul oly helyet válasszunk, melyhez növendékeinket ugy a közvetlen szemlélet, valamint az érdeklődés kettős szálai fűzik. A közvetlen szemléletnek és az

érdeklődésnek bevonása a tanítás keretébe oly szembeszökő előnyöket teremt meg számunkra, melyeket minden bizonynyal fel kell használnunk, hogy földrajzi oktatásunk kiindulási pontjául szolgáljanak. Ámde van-e csak egy pont is e föld kerekességén és a nagy minden-ségben, melyhez a szeretet, a boldog emlékek, a kedves gyermekkor, egyszóval: az érdeklődés több szálai kötnének bennünket, mint a szülőföldhöz? És hol akad még a tanítónak alkalmá annyira lekötni a gyermek figyelmét, mint e helyen; hol mutathatná be tanítói ügyességét szebben, világosabban, mint a szülőföld tárgyalásánál? Hiszen a tanítóban is kitörülhetetlenül élnek a szülőhelyhez kötött páratlanul kedves emlékek, melyek e földi pályánk első lépteit bearanyozzák. Midőn már rideg valóságában tűnik fel előttünk minden, midőn minden talpalati tér verejtékes küzdelem árán foglalható el csak, midőn minden darab kenyér véres munka eredménye, midőn a legcsekélyebb szellemi birtok sorvasztó görnyedésünk ára, még akkor is, midőn már mindenünnen lehullott az élet költészetének virágpora, még akkor is, bárhová dobjon bennünket a sors szeszélye, felénk int távolról a szülőhely kegyes emlékeivel, mint az első emberpárnak elveszett Edene.

Ily érzelmek hatása alatt dalolja bánatosan a költő:

Szülőföldem szép határa,
Meglátlak-e valahára? . . .

Ezen érzelmeket át kell ültetnünk növendékeink lelkébe, mert hiszen ott is élnek azok, csak hogy szunyadoznak, nincsenek a tudatosság fokára emelve. Az érzelmeknek ilyenmü felköltése mellett ébresztjük fel növendékeinkben tárgyunk iránt az érdeklődés azon fokát, mely tanításunknak máris félig-meddig eredményt ígér.

Ehhez járul, hogy a mai kifejlődött közlekedési viszonyok mellett is, a legtöbb ember életének legnagyobb részét szülőföldén tölti és így megélhetésének feltételei is szülőföldéhez vannak kötve. Nem is szorul tehát bővebb bizonyítgatásra, hogy földrajzi oktatásunk kiindulási pontja a szülőföld legyen.

Azon pszichológiai törvényhez, hogy csakis azon ismeretek birnak minden körülmények között valódi, maradandó becsesél, melyek közvetlenül érzékeltethetők, szó nem fér, mert hiszen a közvetlenül nem érzékesíthető ismereteknek nyújtásánál is minden fáradozásunk oda irányul, hogy közvetett érzékesítés által kapcsoljuk az ujat a már meglévő ismeretekhez. Miután pedig a szemléltetés sehol közvetlenül annyi anyagot nem szolgáltat, mint épen a szülőföld ismer-tetésénél, ezen igazságból is levonhatjuk azon tételt, hogy földrajzi ismereteinknek kiinduló pontjául a gyermek lakóhelye és környéke szolgáljon. E tekintetben tehát a miniszteri tantervvel egy állásponton vagyunk. Az iskolai harmadik év számára u. i. a miniszteri tanterv így szól: „A lakóhely rajzáról rávezettetnek a földabrosz ismeretére, különösen saját lakóhelye vidékén megtanítja a tanító a földabroszon a síkok, dombok, hegyek, völgyek, folyók, tavak stb. rajzait és ezeken a lakóhely környékének a képét.

A lakóhelynek és ennek legközelebbi környékének természeti képét megeleveníti a tanító az azon szemlélhető falvakkal, városokkal, lakóik sajátágaival, a vidéken előjövő nevezetesebb állatokkal, növényekkel, feltűnőbb föld- vagy kőzetnemek ismertetésével. Valóban az itt kiszabott tananyag nem olyan, hogy azt bármely vidéki helység növendékei el ne sajátíthatnák, különösen, ha ügyes tanító céltudatosan kezeli tárgyát. Nincs itt felvéve semmi sem, mi a növendékek eszmekörébe be nem illenek és felfogási tehetségek határán túl esnék, bárha a főváros gyermekei számára, mint kimutatni fogjuk, meg kell elégednünk, ha csupán a lakóhelyet tüzzük ki a harmadik évfolyam tanítandó anyagául. Amde midőn az első földrajzi anyag általános megjelölését kitűzzük, mit szólunk azon téves felfogással szemben, melylyel földrajzi tankönyveinkben majdnem kivétel nélkül találkozunk. Azon anyag, mely azokban összehalmozódik, egyedül a miniszteri tanterv félremagyarázása, a methodicában való járatlanság, valamint a gyermeki lélek erőinek nem ismerése mellett tanuskodik egyedül. Mintha Baedeker volna a szerző, mintha tudakoló intézetek, hordárok és hasonfajtájú foglalkozással bíró egyéneknek akarna tájékoztatóul szolgálni, oly lelkiismeretlen tudatlansággal tájékoztatnak szerzőink a harmadik osztály számára irt földrajzaikban. Megcipelik a szegény gyermeket utcáról utcára, kergetik keletről nyugatra, éjszokról délnek, úgy, hogy nemcsak minden kedvet előlnek a földrajzi ismeretek iránt, hanem ennek fölötte még oly zürzavart támasztanak a tanuló elméjében, hogy ez belenyugodva kikerülhetetlen sorsába, bizonyos közönyösséggel veszi a dolgokat és elfásultan megy neki a másik órának is, mely hadd hozza most már meg a maga gyötrelmeit. Így gyakran egy rendszernek hiányos magyarázata, szellemének helytelen értelmezése az oka, ha a tantárgygyal boldogulni nem tudunk. Igen helyesen és találóan mondja erre való vonatkozással egyik jeles paedagogus, hogy a lakóhely helyrajzát a földrajzi képek egész sorozatára fel kell bontanunk, ha azt akarjuk, hogy a gyermek kedvvel tanulja, meg is értse, a mit tanul.

Igen, a képek sorozatát kell összeállítanunk egy-egy osztály számára. Ha pedig e végből lakóhelyünket közelebbi vizsgálódás tárgyává tesszük, azt találjuk, hogy ez kétféle alkatrészt foglal magában. A föld — és hiszen lakóhelyünk is annak egy része — már magában sokoldalú vizsgálódásra szolgáltat alkalmat, de másodszor magában a nagy világűr csillagászati rendszereiben is bizonyos állást foglal el, miáltal ismét a tünemények egész sora lesz rajta észlelhető. Mindkét elemnek tárgyalása a helyrajzi anyagban kell, hogy helyet találjon, mert eltekintve attól, hogy lakóhelyünk megismerésének feltételeihez tartoznak, még földrajzi oktatásunk folyamatában is, mint a közvetlen szemléltetés megbecsülhetetlen segéd-eszközeihez, fogunk hozzájuk folyamodhatni. Ha kivezetjük a gyermeket a patak mellé, megtanulja, mi a folyó, folyam, folyamvidék, jobb és bal part mi a folyó ágya, folyó esése stb. A tó partján világos

fogalmat nyer arról, mi különbség van folyó és álló viz között. A tó partjának becütskösödése megtanítja, hogy mi a földnyelv, sőt részben a part és földalakuláson meglátja, mi a félsziget, sziget, földszoros stb. Közvetett szemlélet alapján megtanulhatják itt növendékeink, mi különbség van tó és tenger között, mi a bel- és mi a világtenger, tengeröböl és tengersizoros. Megtanulják a különbséget csolnak és hajó, gőz- és vitorlánhajó között stb.

Szülőföldünk környéke alkalmat szolgáltat, hogy a gyermek lássa, mi a lapály, a rét, domb, hegy és völgy. A lapályon megtanulja megkülönböztetni a felföldet és az alföldet, a rétet, ingoványt, a pusztát. A hegynél meglátja, mi a csucs, lejtő, a hegy láb, hegy-csoport, sőt könnyen rávezethetjük a tűzhányó hegyek fogalmára, még az örökös hótakarta hegyvonalt is élénken elképzeli magának stb. Az időjárásról megtanulja a gyermek, mit értünk éghajlat alatt? Arról, a mit a lakóhely környéke megterem és azon termények látára, melyek feldolgoztatnak, megtanulja, mit kell értenie nyers és műtermények között? A fővárosba bejáró föld- és szállóművesek, kik nálunk burgonyát, zöldséget és egyéb élelmiszereket árulnak, ruházatukban, beszédmódorukban, de egész viselkedésükben elütnek a főváros lakóitól. Ezen ellentétek megbeszélése alapján rávezetjük a gyermeket, hogy meg tudja különböztetni a falusi emberek foglalkozását, életmódját, a városi ember foglalkozásától, életmódjától, a falut a várostól, sőt könnyű szerrel sikerül tiszta fogalmat nyujtanunk arról is, mi a fő-, szék-, gyár-, kikötőváros stb. Rávezethetjük növendékeinket a lakosság különféle foglalkozásmódjára. A különféle templomok megtanítják a különböző felekezetek létezéséről. Az előljáró, polgármester, király fogalma is könnyen kifejezhető. — A fővárosban bizonyonyal minden gyermek látott már test- és arczszíninktől eltű emberfajt, mi megkönnyíti az emberfajokról szóló tanításunkat.

(Folytatása következik.)

Barna J.

Irodalom.

A Budavára visszafoglalásának emlékére készült Monographia és Érmek ügyében felhívás előfizetésre. A magyar történelmi társulat indítványára Budapest főváros törvényhatósága elhatározta, hogy Budavára visszafoglalásának 200-as évfordulóját meg fogja ünnepelni.

A világra szóló eseményt 200 év előtt egész Európa ünnepelte: a pápa előtt bemutatott tűzijáték, a spanyol hősköltemény, melyet róla irtak, a hollandi, ágostai és római legkiválóbb művészek versenyzése, hogy ez eseményt méltóképp örökítsék meg, mutatják a rendkívüli érdeklődést, melyet az minden körben ébresztett. S ez érdeklődés még hosszú időn át tartott, az ünnepélyek még sokáig évenként megújultak, mignem újabb események kezdték azok emlékét háttérbe szorítani.

De a főváros elhatározása az érdeklődést újra felébreszté. Időszertűnek látszott tehát a történelem világánál megvizsgálni az esemény részleteit, mely megtörténtek oly lázas öröme ragadta Európa legtávolabbi vidékeit is. Kimutatni, hogy e világrész tényleges részvéte mellett mennyivel és mivel járult hazánk a felszabadítás nagy munkájához. Összeállítani annak változatos és epizódokban gazdag részleteit az adatok dus halmazából, melyet bel- és külföldi levéltárak őriznek.

A főváros e munkával dr. Károlyi Árpádot, a magyar tud. Akadémia tagját, s a bécsi udvari titkos levéltár tisztviselőjét bízta meg, ki állásánál fogva is — mint Európa egyik leggazdagabb levéltárának őre — s eddigi munkálatai alapján is, arra legalkalmasabbnak látszott, s ki az adatokat az összes magyar, német, olasz, pápai, francia és spanyol levéltárakból merítette.

A munka imár sajtó alatt van. Diszes negyedrébten, kiváló finom velinpapíron, több mint 70 képpel, térképpel facsimilével, heli-gravure-rel szeptember 2-án fog 35—40 iven megjelenni. Előfizetési ára 5 frt; bolti ára 7 frt. lesz.

A főváros törvényhatósága gondoskodott arról is, hogy az emlékünnepek méltó módon megörökítsenek, s e czélból emlékérmek veretését határozta el. A munka elkészítésével Scharf A. elsőrangú éremművészt bízta meg, ki alkalmoszerű valódi műzlessel készült mintát mutatott be, melynek kivitelével hasonlólag ő bízott meg. Egy 120 gr. nehézségű ezüstérem ára tokban 16 frt, egy bronzérem ára hasonlólag tokban 5 frt; ez érmek is szeptember 2-án fognak kiosztatni.

Az előfizetési pénzek úgy a monographiára, mint az éremre Szabó Károly bizottsági jegyzőnél (Budapest, új városház, II. em. 26. sz.) fizetendők be. Vidékiek póstaútványnyal eszközölhetik a megrendelést. Tekintettel arra, hogy a monographia csak korlátolt számban nyomatik, az előfizetési pénzek augusztus 15-éig beküldendőek. Budapestben, 1886. évi július hóban.

Az ünnepélyt rendező bizottság nevében:

Szabó Károly s. k.,
fővárosi jegyző.

Gerlóczy Károly s. k.
h. polgármester, elnök.

*
„**Józi és Erzsiko.**“ Első évfolyam. I-ső szám. Arad, 1886, június hó. Szerkeszti Györgyössy Rudolf.

Uj vállalat, „a tanulni szerető“ ifjuság számára. — Örömmel üdvözöljük Gy. t. ügytársunkat ez új téren. Szamba vehető ifjusági irodalmunk alig van. Ily irányu minden életre való munka tehát hiányt pótol. E kis lap olyannak ígérkezik, hogy a jók között is a legjobbak között foglaland helyet, ha — a mit hiszünk — a szerkesztő buzgalma csökkeni nem fog, s ha — a mit reménylünk — a közönség részéről méltó támogatásban részesül. — Nálunk a gyermekek iskolai tanulása s a felnőttek társadalmi tanulmánya között összekötő kapocs nincs. A ki amint olvasni megtanult, az azonnal a felnőttek számára való irodalmi

termékeken rágódik, (ha t. i. van hajlama az olvasgatásra) s mi természetesebb, hogy — nem való levén az ő gyomrához — csak hamar egész életére megcsömörlik tőle. Ezt az úrt vannak hivatva betölteni az ifjuság számára irt munkák s Györgyössy ur nagy szolgálatot tesz a körnek, ha kipróbált munkaerejét ily szép és nemes ügynek hozza áldozatul. De üggyársaink is, széles e hazában, ugyan ily irányban tesznek nem kisebb szolgálatot, ha az ifjuságra és szülőkre való befolyásukat felhasználják „J ó z s i é s E r z s i k e“ minél szélesebb körben való terjesztésére. Megérdemli. — Egyelőre minden hóban egyszer fog megjelenni, számos és szép-kivitelű eredeti képekkel, a miket **Jankó János** ajánlatára **Balló Ede** budapesti főreáliskolai tanár rajzol, és ugyanott **Klősz György** készít nyomda alá. Ára egy évre **egy forint**. Ha tömegesen jelentkeznek előfizetők, akkor egy hónapban kétszer fog megjelenni. — Ismételten ajánljuk mindenkinek, a ki óhajtja ifjuságunk szelleme egészséges fejlődését.

*
„Torontálmegye földrajza“. Torontálmegyének iskolai használatra átdolgozott térképével. Elemi népiskolai III. osztálybeli tanulók számára. Irta **Paulini Károly**, pancsovai állami népiskolai tanító. Ára 50 kr. (térképpel). Pancsova. Nyomatott Koszánics és Popovicsnál.“

E munkácska, mint az „előszó“ elég világosan mondja, hiányt akar pótolni. „A népiskolai oktatás alapját a szülőföld ismertetése képezi, mindazáltal kevés oly földrajzi tankönyv jelent meg eddig, melyben valamely község kiindulási pontul véve, a községhez kötött összes földrajzi anyag egybeállítva, rendszeresen és részletesen volna tárgyalva.“ Szerző az itt „jelzett hiányokat“ igyekezett pótolni. A most érvényes tantervet tekintve a földrajz-tanítás irányozójául: e munka meglehetősen, igen sok más ily munkáknál jobban oldotta meg feladatát. De ki kell jelentenünk, hogy a földrajz-tanítás kérdését egészben véve nemcsak hogy meg nem oldotta, hanem inkább szaporította egy újabb kérdéssel, melynek megvitatását igen ajánljuk a szakköröknek. (A magunk részéről mihelyt terünk engedi, erre vonatkozó álláspontunk nyilvánításával késni nem fogunk.) A szülőföld ismertetését ugyanis így tekintjük, mint a l a p o t a földrajz további tanításához. Minden ily tanítási alapnak a dolgok legelemibb részét kell nyújtania, s később ahhoz járulnia a fejlődöttebb viszonyoknak. A kis községekben ezt természetes uton érhetjük el, amennyiben a szülőföld ismertetésénél a községi élet legkezdetlegesebb, a kezdő gyermek által könnyen megérthető alakjával állunk szemben. **Paulini** munkája (természetesen tantervszerűleg) a községi élet legmagasabb fokát (törvényhatósági joggal bíró város) veszi a földrajz tanítás alapjául, s miután e magasabb körben a lehető részletességig megy, végig vezetvén ezekre a dolgokra még nem eléggé érett tanítványait egy fej zavaró labirinton, csak ezután tér át a kisebb dolgokra, melyeknek alapul kellene szolgálnia ama magasabb tanítási körhöz. Ezt a visszás körülményt azonban egyáltalán nem tudhatjuk be szerző hibájául; mert hiszen ő a tantervhez ragaszkodott. A hiba e körülményekben van. Hogy ezen segítve

legyen, felvetjük a kérdést; mily legyen a rendezett tanácsú és törv. hat. joggal bíró városokban a földrajz tanítás alapja, hogy a visszafelé, fölülről lefelé menés visszáságával ne legyen dolgunk? — Ettől s a lényezet mélyebben nem érintő apró hiányoktól (melyekről később talán részletesen szólhatunk) eltekintve, e kis munkát a jobbak közé kell számitanunk. Igaz, hogy a III. osztályba „tankönyvnek“ sok; (vezérkönyvnek pedig kevés;) de arról szerző — elismerjük — nem tehet. Neki a „tantervet“ kellett zsinórmértékül vennie. Addig, míg a földrajz-tanítás a mostani szokás medrében mozog, e munka elég jó sikerrel használható a maga körében. Szerző e munkáját német, szerb és román-nyelven is ki fogja adni kapcsolatban a magyarral. Ezeknek ára egyenkint 60—60 kr. lesz.

*

A maros-tordamegyei tanító testület első évkönyve 1878—86. évről.

Az 1885 decz. 2-án tartott közgyűlés megbizásából szerkesztette Lénárt József, tantestületi elnök. Ára 50 kr. Marosvásárhelyt. Nyomtatta Imreh Sándor, az ev. ref. kollegium betűivel. 1886.

Nyolczvan lapra terjedő munka. Tartalma: Előszó. 1. A tanító-testület 7 évi története: Gönczi János főjegyző. 2. Elnöki megnyitó 1885. decz. közgyűlésen: Lénárt József elnök. 3. Az 1885. évi közgyűlés jegyzőkönyve. 4. „A növevelésről“ Gergely Lajos. 6. „A megelőző fegyelmről“ Pál György. 7. Testületi alapszabályok. 8. A testület tisztviselői. 9. A testület tagjai, ezek állása és lakhelye.

*

„**Paedagogiai Plutarch.**“ Szerkeszti Orbók Mór. Kiadja Heckenast G. utóda: Drodtleff Rudolf 6. 7. 8. füz. Ára 60 kr. Az egyesített három füzet tartatma: 1. Mednyánszky J., (vége) Rissányi J.-tól, 2. Locke, Felméri Lajostól. 3. Gyertyánffy J., Dr. Tóth Kálmántól. 4. Molnár L., Dr. Zsengeri Samutól. 5. Dugovics A., Dr. Márki S.-tól. 6. Dr. Kehr K., Ebenspanger J.-tól. 7. Berecz A., Dr. Gerevich Emiltől. 8. Bailagi Károly, Tóth Páltól. 9. Péterfy S., Böngérffy J.-tól. 10. Erdődi J., (folyt.) Seemann G.-tól.

Hogy jeleseink életrajza nem csak varázs-tükör, melyben az emberi kötelességek legszebb vonásai jelenítődnek meg s vonulnak el szemeink előtt, hanem egyuttal támasz, erősítő, buzdító reánk kisebbekre az élet nehéz feladataiért való küzdelmünkben, azt mindenki tudja. Ily szép célzt szolgálván a „P. P.“,“ valahányszor egy új füzet kezünkbe jön, nem mulasztjuk el, hogy mindannyiszor fel ne hívjuk rá ügytársaink figyelmét.

*

Rajzoló geometria. Írták Mendlik Ferencz, a budapesti V. ker. állami főreáliskola tanára és dr. Schmidt Agoston, budapesti kegyestanítórendi főgymn. tanár. I. II. rész. A gymnásiumok I. és II. osztálya számára. Budapest, 1887. Lampel könyvkiadása. (Wodianer F.) Ára 1 frt. 20 kr.

Iskolai értesítők.

(Folytatás.)

22. „Értesítő a b. gyarmati állami elemi népiskoláról 1885—86. XII. évfolyam. Közli: Kemény Gábor igazgató.“

A tanítótestület 1878-ban elhatározta egy „segély-alap“ létesítését a szorgalmas és jómagaviseletű szegény tanulók felruházása és ösztöndíjazása céljából. „Mindennemű megengedhető gyűjtések útján“ ez alap az elmúlt évben elérvén az ezerszázötven forintot, rendeltetésének átadatott. Az értesítő hozza a segélyalap, miniszterileg jóváhagyott alapszabályait. A kezelési és intézkedési jogot a gondnokság előtti évi számadás kötelezettsége mellett, a tanító-testület magának tartotta fön. Az alapot folytonosan gyarapítani fogják. (Kívánunk hozzá kitartást és — reményen fölül való szép sikert!)

A négy osztályu iskola egyebekben is törekszik czélja felé.

23. „Zenta város községi népiskolának tizennyolczadik értesítője, az 1885—86. tanév végén. Összeállította: Czeh Győző, igazgató.“

Az I. részben „A tanító a társadalomban“ czimű értekezés.

A II., az „Adatok az iskola történetéhez“ czimű rész tulajdonképen az iskolaszék működését tárgyalja. Czimül sokkal helyesebb lett volna: „az iskolaszék működése, különöskéintettel az iskolák igazgatója munkálkodására.“

A III., a „községi tanító-testület működése,“ szintén nem felel meg egészen czimének; itt is helyesebb volna úgy: „a bács-bodrogh megyei tanító-egyesület zentai járáskörének évi működése.“

A zentai ügytársak fogalmakat zavartak össze. A megyei tan. egyesület zentai járás-körének tagjai a közs. iskolák tagjaiból állván, a járás-köri üléseket a testületi tanácskozmánnyal egy kalap alá, egy eljegyzőkönyvelésbe vették. Az értesítő iparkodik ezt igazolni. Ez lehetetlen. Ha bizonyos okok azt javalják is, hogy a járásköri ülések a testületi tanácskozmányok idejében tartassanak, a kettőt összevonni még ezért nem szabad. Végezzen a testület a maga tanácskozmányával s vegye fel róla a maga külön jegyzőkönyvét; nyomban utánna megtarthatják a járásköri ülést amattól egészen függetlenül. Oly világos s minden nehézség nélkül való dolog az, hogy a kettő összehavarást semmiféle magyarázgatással indokolni nem lehet. — Így nem történhetik meg az a hiba, hogy a tanközületi egyesületi munkálkodás egy része valamely iskola magánéletére vonatkozó „értesítő“-be kerüljön.

Nem helyeselhetjük, hogy az „értesítő“ a testület egy tagjának nevét meghurcolja. Ha valaki ellen panasza van s vizsgálat indittatik, ha mindjárt felfüggesztéssel is, az még nem jelenti okvetlenül a bűnösséget; de ha nyilvánvaló is a véttség, vagy ha az ügy már az elmarasztalás stádiumába jutna is: nem méltó egy tanítóhoz ügytársa ellen, egy férfihöz nő ellen, hogy ennek tévedéseért való bűnhödését sulyosbitsa a világ előtti kihireszteléssel.

Különösen hangzik ez is a szülők s általuk a gyermekek kezébe is kerülő értesítőben: ha fegyelem tekintetében „egyik másik osztályban némi hiányok mutatkoznak, azoknak az oka az illető osztálytanítók individualitásában keresendő.”

Vajjon nincs valami üszök a zentai ügytársak kollegialitása között?

24. „**A nyiregyházai róm. kath. elemi népiskola értesítője** az 1885—86-ik tanévről. Közli: O r s ó v s z k y Gyula vezetőtanító.

Az „értekezés“ nem hiányzik. Ez s az „iskola hatósága“ és a „belügyeinek vezetése“ című szakaszok után jön „az iskola története és beléletére vonatkozó adatok“. E szakasz három részből áll. 1. az iskolaszék; 2. a tanítói tanácskozmány munkálkodása; 3. az iskolai nevelés-oktatás vezetésének lefolyása. — Az iparkodás nyomai mindenütt megvannak.

25. „**Zólyom** szab. kir. város közs. elemi iskolájának értesítője“ az 1885—86. tanévről. Szerkesztette: F o l k m a n n János igazgató.

Elejéről természetesen az „értekezés“ nem hiányozhatik. Czime: „Az állat-védelem és a népiskola.“ Ezt követi: II. igazgatói jelentés; III. IV. V. tanfelügyelőség, iskolaszék, tanítói testület; VI. az iskola tanterve; VII. a kiseddóvoba járó gyermekek névsora; VIII. rövidítések és jelek magyarázata; IX. érdemsorozat; X. ismétlő leány iskola növenedékei; XI. statisztika; XII. az 1885—86. tanévi vizsgák sorrendje.

26. „**A szolnoki összes községi elemi népiskolák 1885—86. tanévi értesítője**. Összeállította: Ujházy László, az összes községi isk. igazgató-tanítója.“

A „tanév története“ érdekes dolgokról tudósítja a „szülőket és hatóságokat, mint általában a nagy közönséget.“ A beírásokat szept. 1-én, a tanítást 16-án kezdték, körülbelül — üres iskolákban. A gyermekek jó részt csak október és november hónapokban, sőt tavaszkor adták fejüket az iskolára. S mind ez a „gazdálkodó nép életviszonyai“ miatt. Ily iskolázás mellett a legtöbb gyermek 12. évéig legfeljebb a 3. 4. osztályig viszi; az 5 6. osztályok néptelenek; sőt egy 6. osztálynak a múlt évben egy tanítványa sem volt. Ismétlő iskolák vannak; de persze gyermek „gyéren“ kerül bele. „A serdülő ifjúság nem bírja megérteni a kor intó szavát. (!) (Bár Szolnokon mások tudnák ezt megérteni! — Rov. vez.) „Az iskolák szellemi életéről“ azzal számol be az „értesítő“, hogy egy hitoktató és egy tanító „mindkét nembeli tanulók közreműködésével két ízben rendeztek előadást“, (mifelét? az nem tudatik. — Rov. vez.) mely jótékony czélra 69 frt. 80 krt. jövedelmezett. Említést érdemel az „ez évben megkezdett rendszer tanítása a méhészetnek“ — méhek nélkül, (!) csak úgy theoretice. Az egészségtant is tanították, de bajjal, mert „a gyermek már nem igen bírja.“ (Mit? A biflázást? Persze, hogy azt nem! De az egészség fentartása-, megőrzésére vonatkozó jó tanácsokat talán még birná valahogy. — Rov. vez.) — A szegény tanulókat segélyező egyesület és az iskolaszék elismerést

érdemel. Az első 110, a második 46 gyermeket ruházott fel, illetve segélyezett tanszerekkel.

27. A dunántuli ág. hitv. evang. egyházkerületi **soproni** tanítóképző-intézet értesítője az 1885—86. tanévről. Szerkesztette: Kapi Gyula, igazgató.

Az „értesítő“ — mint maga mondja — évről évre ismétlődő adatokat tartalmaz. Ezek elég kimerítően szólnak ugy a képző-intézet, mint a gyakorló iskola évi munkájáról. Bővebb ismertetést kiválóbb körülmények hiányában, feleslegesnek látunk.

(Folytatjuk.)

Az Eötvös-alap ügye.

Kimutatás az „Eötvös-alap“-ra f. é. január 26-tól márcz. 27-ig befolyt adományoknak. Varasdi Gabriella urhölgy Szegszárdon 2 frt. Laborfalva község 2 frt. Benkő Gyula „ellenőrzési jegyért“ 4 frt. 24 kr. Lampel Róbert „ellenőrz. jegyek“ után 47 kr. Tordai takarékpénztár részvény társulat 10 frt. Keleti Gusztáv Budapest 5 frt. III. ker. iskola perselyéből 3 frt. 10 kr. „Hajdu-böszörményi Részvénytárs. Takarékpénztár“ 10 frt. VIII k. Ósz-utczai isk. perselyéből 53 kr. N. N. Pomázon 10 kr. Moussong Gáspár pomázi tan. 50 kr. Moussong István tan. jelölt Bpesten 10 kr. Gärtner Rezső tan. Bpest 20 kr. Klein Rezső tan. Bpest. 30 kr. Redl Gusztáv z. tapolczai tan. 2 frt. Gáspár János kir. tanf. N. Enyed 6 frt. Alsó fehér m. tan. testület 6 frt. Vásárhelyi Lőrincz m. csucsi ref. lelkész 1 frt. Török József földm. 50 kr. Papp István földm. 20 kr. Böhm Albert keresk. 50 kr. Szentés Vidor közjegyző 50 kr. P. J. 20 kr. Özv. Barna Zsigmondné 50 kr. Wiesinger Károly ügyvéd 30 kr. Juhász Antal földb. 2 frt. Balku Gyuláné 40 kr. Tóth Józsefné 50 kr. Szendreiné 20 kr. N. N. 40 kr. N. N. 10 kr. N. N. 20 kr. Iritz Hermann 40 kr. Schwartz Adolfné 10 kr. Singer Jakab 50 kr. N. N. 40 kr. Kristoffi N. 50 kr. Berliner Mór 20 kr. Török Imre m. főügyész 1 frt. Hegedüs Zsigmond kir. jbiró 1 frt. M. M. 40 kr. Tokár Andor 20 kr. Danner M. 1 frt. Makón. Standt Péter járeki tan. 50 kr. Heincz Lajos 50 kr. Fábry Pál 40 kr. járeki tan. „Békési Népbank“ 10 frt. „Nyitrai keresk. és hitelintézet“ 10 frt. „Veszprémi takarékpénztár“ 10 frt. Klein Samu dobsinai tan. 1 frt. Melczér Ede tan. Dobsina 1 frt. Uireich János 30 kr. N. N. 20 kr. N. N. 20 kr. N. N. 20 kr. Dobsinán. Benkő Gy. „ellenőrz. jegy után 10 frt. 62 kr. „Jászkerületi népbank és takarékpénztár“ 10 frt. Kassai ág. ev. iskola tantestülete 3 frt. „Torontálmegyei Takaréék és Hitelbank“ 10 frt. Eröss Sándor görgetegi tan. 1 frt. „Pesti Hazai Első Takarékpénztár-Egyesület“ 50 frt. Kühnscherf Ágoston, Ohányik Ferencz, Schuiz János, Pokorny János, Rodler Laetitia, Kupcsay János gymn. tanár, Barcs Ilona, Simon Elma, Oblidalovics Amália, Török István, Kraicz Etelka, tanítók és Franczen Alajos gymn. tanár Szokolczán 1—1 frt. „Duna-földvári népbank részvénytársulat“ 10 frt. „Pesti tak. és előlegtárs. az osztr. magyar ált. tisztv. egyletnek“ 40 frt. „Sárvári első takarékpénztár“ 20 frt. „Ráczevelei takarékpénztár“ 10 frt. Halasy Vilmos veszprémi

— **Történelmi kiállítás.** Az orsz. kiállítás területén, a Városligetben, e hó 15-től kezdve az ott uralgó csendet nagyobb élénkség váltja fel. Budavára 1686. évben történt visszafoglalásának 200-ik évfordulója alkalmából a műcsarnok tágas helyiségében **Majláth Béla**, muzeumi könyvtár-őr, többek közreműködésével történelmi kiállítást rendezett, mely historiai jelentőségénél fogva méltán figyelmet érdemel. Az egész kiállítás, mely a XVII. század káulturális állapotát is megvilágítja, kilencz csoportra oszlik. I. csoport **Buda és Pest** környékének azon tér- és tájképei, melyek az 1686. évi hadjárat előtti és utáni állapotot tüntetik fel. II. csoport **Buda és Pest** környékének a táborozás és az ostrom alatti állapotára vonatkozó, az erődítési és táborzási műveleteket feltüntető térképek és rajzok gyűjteménye. III. csoport. **Budavárának 1686-ik évi visszafoglalási mozzanatait**, az egyes csatározásokat, kirohanásokat, a bevételt feltüntető s 1500-ig metszetben, rajzban és festményekben közzétett képek és gobelinzövetek. IV. csoport. A hadjáratban s az ostrom körül szerepelt kiváló katonái egyéniségek s az eseményekre befolyt egyházi és polgári egyének egykoru vagy közel egykoru arczképei 1700-ig bezárólag. V. csoport: A védelem, ostrom és bevételnél részt vett különböző nemzetiségű katonák akkori egyenruházata, fegyverze, hadi felszerelése, polgári használata vadász s más löfegyverek, díszfegyverek. VI. csoport. Zsákmányul ejtett tábori felszerelési tárgyak, hadi jelvények, sátrak, zászlók, ékszerek. stb. VII. csoport. **Ama korból fennmaradt s kivált a török hódoltság korszakát megvilágító tárgyak, emlékérmek, folyó pénzek s török eredetű házi eszközök; hasznalati tárgyak stb.** VIII. csoport. A bevételt megelőző s a bevételre vonatkozó okiratok, levelezések, kéziratok, leírások, stb. végre a IX. csoport. **Budavára visszafoglalásának eseményeit tárgyaló képek, nyomtatványok, stb.** — A kiállítást e hó 15-én **Tiszta Kálmán**, miniszterelnök, fogja megnyitni nagy ünnepélyességgel. Belépti díj a megnyitás napján 1 frt.; az ezt követő két napon, valamint minden pénteki napon (Szt. István-napja kivételével) 50 kr.; a többi hétköznapokon, valamint vasár- és ünnepnapokon 20 kr. Tanulók s 12 éven aluli gyermekek felmentésükért 10 kr. fizetnek. A jegyek elárúsítása iránt a rendezőség akként intézkedett, hogy azok bent a városban is kaphatók lesznek. A kiállítást ez év október 31-én zárják be. A hazai közlekedési vállalatok a kiállítás tartama alatt mérsékelt áru utazási jegyeket adnak ki s kéjvonatokat is rendeznek. A főv. hatóság részéről intézkedéseket tesznek, hogy olcsó lakások rendeztessenek be. A tanulságos kiállítás megtekintésére melegen hívjuk fel ügytársaink becses figyelmét.

— **Kijelölés tanítói állomásokra.** A fővárosi közoktatási bizottság elemi albizottsága e hó 10-én délután **Alkér Gusztáv** tanácsnok elnöklete alatt tartott ülésén az üresedésben levő népiskolai igazgatói és elemi tanítói állomásokra a következőket jelölte ki és pedig: a két igazgatói állomásra: **Fettich F., Jurmann J., Tanos I., Sretvizer L., Iricsek F., Schmidt A., Gylányi A., Belicza J., Weinberger A., Hümpfner F., id. Aul I., Vörös K., Storch M., Sánta L., Péderý G., Wenisch I., Magdiés K., Eller F., dr. Zsengeri S., Faludi I., Létay P., Garay A., Kiss B.** a 10 elemi tanítói állásra: első helyen **Eperjessy I., Juhai A., Koncsek L., Lelóczky F., Drajkó I., Burián I., Kiss K., Kampisch L., Czike I., Pártényi I.**; második helyen: **Szedlacsék I., Muschong G.** ifj. **Kugler I., Gergely I., Untenecker K., Vajda F., Szimák I., Schmierer I., Kápolnai Gy., Hofecker I.**; harmadik helyen: **Otvös Gy., Ambrus I., Neubauer Zs., Bolla I., Teplán I., Tyukos K., Frimm A., Steiner K., Hangl I., Kán G.**; negyedik helyen: **Szafka M., Fodor Schwarcz I., Krechnyay A., Héczey N., Gyórfy L., Kertész I., Klein R., Farszky I., Schodl I., Szabó L.**

— **A vallás-oktatás kérdése Belgiumban.** A brüsszeli városi tanács megtagadta a vallás-oktatás kötelezővé-tételét a népiskolákban. A kormány most néhány papi iskolát fog nyilvánossági joggal felruházni s ezeket állami segélyben részesíti. A genti városi tanács kiegészített a klerikális kormánylyal s behozta a népiskolákba a kötelező vallás-oktatást.

— **Kinevezés.** A vallás- és közokt. miniszter **Scossa Dezső** szegedi tankerületi főigazgatósági irnokot a hevesmegyei kir. tanfelügyelőséghez tolnokká nevezte ki.

Kivánatra árjegyzék bérmentve lesz küldve.

MEDVEI ZSIGMOND

papír-, író-, tanszer-, iskolai rajzszerék és rajzeszközök raktára.

Budapest, váci-körút (Fonciere palota épületében).

Ajánlja az iskolaév kezdete alkalmával a legjutányosabb árak mellett és legdusabb választékban következő tárgyakat:

Közönséges írkák, szépírási gyakorlatok, tisztázati füzetek nagy és kis alakban, lágy és kemény kötésben.

Nyelvgyakorló- és könyvviteli füzetek. Hangjegy és gyorsírási füzetek.

Könyvviteli papírok különféle nagyságban és hozzávaló czimlapok, **vonalzott és kockázott papírok**, feladati és vizsga lapok. **Szépírási minták.** **Rajzminták, Hermes, Taubinger-féle. Rajzfüzetek,** sima, kockázott és pontozott legfin. rajzpapírból. **Rajztömb,** nyolczadrét és negyedréiben, sima, kockázott és pontozott legfin. rajzpapírból. **Rajzpapír,** iverken, kívánatra mértani- vagy szabadkézi-rajz felirattal és kerettel, azonkívül mindennemű tekeres rajzpapír. **Rajztáblák,** rajzvonalzók, háromszög, ke-
reték és görbe vonalzó, lapos és kockavonalzó. **Rajzeszközök legdusabb választékban.** Rajzeszköz egyes részei és rajzszegek, valódi chinai és hirlingi tuss, különféle nagyságban. **Festékek,** darabonként és dobozban.

Kréták, rajzszén és törlő, haj-, nyest- és mosó ecsetek, tusscsészék, radirgummi, író- és rondírási tollak, tollszárak és zsebtollszárak. Írónok és zsebírónok darab és dobozonként, írónhegyező és írónhegyővő. Tenták, fekete, violaszínű, vörös, kék stb. felolvasztott mézga. Zseb- és irodai tentatartók, palatáblák, ruganyos táblák stb. stb.

Alulírt kiadásban

„CALCULATOR“

czím alatt egy igen hasznos könyv jelent meg, a mely azoknak, a kik sokat számolnak munkájukat felette kevesbíti és megkönnyíti, ezenfelül pedig a „Calculator“ használata mellett a számadásban való tévedés teljesen ki van zárva.

Ajánlom ezen *Ferenczy Benő* vasuti ellenőr által rendkívül szellemesen összeállított művet különösen a népnevelő urak becses figyelmébe.

➔ **Ára 2 frt.** ➔

Neumayer Ede

könyvnyomda és kiadó-üzlet tulajdonos.

Budapesten, Ó-utca 2. sz.

NEUMAYER EDÉNE

AJÁNLJA A

KÖZÉPISKOLAI TANÁR és NÉPISKOLAI TANÍTÓ URAK

BECSES FIGYELMÉBE

KÖNYVNYOMDÁJÁT

MELY A

legtetszetősebb betűkkel

ÉS A

legczélszerűbb nyomdai szerelvényekkel
levén ellátva

KÉPESITVE VAN MINDENEMŰ

NYOMDÁSZATI MUNKÁT

A LEGIZLÉSESEBBEN ELŐÁLLITANI.

AZ ÁRAKAT A LEGJUTÁNYOSABBAN SZÁMITJA ÉS T. MEGRENDELŐIT
GYORSAN ÉS KIFOGÁSTALANUL ELÉGITI KI.

ÜZLETI HELYISÉG:

BUDAPEST,

Ó-UTCZA 2. SZ. (IPARUDVAR.)

Nyomatott Neumayer Edénél, Budapest, Ó-utca 2. sz. (Idarudvar)